

VULNERA CAPITIS.

239. **V**ulnera Capitis laedunt vel sola externa communia; vel periosteum; vel cranium; vel duram Matrem; vel piam simul; vel Cerebri vasa; substantiam, corticem, medullam, ventriculos.

240. Sola externa laesa, scitur. 1. ex causa vulnerante, ejus figura laedente. 2. vi ejus parva. 3. loci vulnerati conditione, quoad figuram imprimis. 4. levitate symptomatum, 5. conspectu, 6. specillo.

241. Haec (240.) licet levia videantur, saepe ex propinquitate muscutorum, tendinum, futurarum, periostei, cranii, nervorum, vasorum, cerebri, periculosa fiunt; tum quoque a vi contractili partis laesae.

242. Maxime, si contusio simul adest.

243. Aut, si sub parva apertura lata laesio sordes colligit.

244. Collecta enim materies (242. 243.) miros tumores, erysipelas, oedema, dolores, convulsiones, ossis & periostei putredines, febres, mortem, creat, aër caeva alluens, incaute appositu emplastrorum ibi coercitus, impressus, mira emphysemata facit.

245. Si sola ergo integumenta laesa sine dictis, (241. 242. 243. 244.) facilis sanatio per ligaturam idoneam, & curationem descriptam ab (183. ad 239.) licet saepe appareant maxima; imprimis vero juvat recens esse, dum incipit curari, rite uniri, raro deligari, & citissime, atque defendi cum cura a nimium humidis, aut laxantibus, & oleosis, ipsoque aere.

246. Si adsint vero descripta, (241.) utendum remediis variis, (183. ad 239.) pro varietate partis affectae, (241.) & mali.

247. Contusa hic (242.) rite digerenda his, quae dissipare possint, vel suppurare, modo eligantur semper ea, quae bonae nervis membranisque, (204. 207. 245.) aut excindenda sunt.

248. Si adsit malum, (244.) dilatare cultro, & depurare opus (238. 207. 208.)

249. Pericranio laeso, ut nudet diu os, vel ut putrefiat, os privatur vasis perioftei, adeoque & suis, stagnat in his liquor, putrefactus squamam separat, unde os flavum, fuscum, nigrum, tandem foliolum deponit.

250. Cujus causa (149.) interrupta vasorum continuitas, frigusve aeris constringens, & exsicicans fines vasculorum in offe; falso accusata ejus malignitate.

251.

251. Effectus vero, augmentum malorum (249.)

252. Curatio fit. 1. os leviter parviter terebra diversis, vicinisque locis, usque ad medium perforando, unde exfoliatio cavetur, periosteum inde renascitur. 2. inde arcendo pus, saniem, pingua, aquea, aërem, applicatis plumaceolis (p. vin. Massichino imbutis. 3. raro, & citissime deligando.

253. Qua arte ex punctis fodicatis (252.) & undique, emergit nova substantia quasi carnea cito, tumque reliqua (249.) sanantur, ut dictum, (245. 246. 247. 248.)

254. Si Calvaria laesa est, pro varietate causae, fissa, fracta, contusa, intropressa, vel evulso fragmento spoliata erit, atque haec vel in una, vel in utraque ejus tabula,

255. Sic affecta (254.) scitur 1. causa vulneris forti. 2. vulneris magnitudine collata figurae loci vulnerati 3. specillo. 4. atramento affuso. 5. strepitu inter mordendum. 6. visu fracti, contusi, vel punctis pallidis colorati cranii. 7. tactu ipso. 8. symptomatibus integumentorum; carne circa septimam diem abscedente, dolore, natura puris tenui, & graveolente, vulneris malignitate aliena.

256. Effectus hujus mali (254.) 1. partitio

tis osseae separatae mors. (249. 250. 251.)
 2. infectio vicinorum. 3. hinc saepe totius ossis infecti putrefactio. 4. Caries diploës. 5. integumentorum cranii & cerebri corruptio. 6. inde mala affecti cerebri convulsio, sopor, paralyfis, apoplexia, mors.

257. Ex quibus (254. 255. 256.) & cognitio, & praedictio hujus morbi noscuntur.

258. Et indicatur ad curationem. 1. loci laesi detectio. 2. mundatio. 3. terebratio ossis. 4. Ejus periostei regeneratio. 5. reliqui vulneris sanatio.

259. Locus detegitur. 1. incidendo tegumenta laesa per scalpellum recta, angulosa, perpendiculari, decussata sectione, in os usque impressa, caute in fractis & vacillantibus fragmentis, varia electa pro varietate loci, & mali. 2. separando secta a cranio exacte per scalprium. 3. infarctu carpti lintei.

260. Cruor, pus, sanies, sordes, spongiolis absorbentur; fragmenta, festucae, squamae ossis; si parva, libera ab omni membrana, oculo mox patentia, sunt, eximuntur vossella: vel solvuntur forfice; quae mundatio artificialis.

261. Eadem nimis magna, haerentia vivis, abscondita, relinquuntur, nam vel sponte

sponte separantur, vel recrefcunt ad viva.
Haec mundatio naturalis.

262. Si os contufum, album, fufcum, lividum, fiffumve apparet, minutis hinc inde foraminulis perterebrandum, ut praefcriptum, (252.) ita enim viva exeunt, & mortua expellunt cito.

263. Quo ipfo (262.) perioftei regeneratio cita. (252.)

264. Sanatio tum reliqui defcripta eft (245. 246. 247. 248. 253.)

265. Inde patet, cur angufta fiffura periculofior faepe, quam ingens cranii contufio. (256)

266. Et patet, hanc methodum (252. 262.) praeferendam ufioni, fcalpris, trepanis veterum in his malis. (249. 254. 256. 262.)

267. Cranium in junioribus introprefum, in adultioribus poft fracturam intro-pulfum, Cerebrum premit; pro varietate loci preffi, pro varia magnitudine, profunditate, acutie, punctura prementis, producit hebetudines, fopores, vertigines, tinnitus, caligines, deliria, vomitum bilis, dolores capitis, convulfiones, paralyfes, lotii foecumque fpontaneum exitum, apoplexias, febres, mortem.

268. Quin & ipfum Cerebrum ita laefum, corruptum hinc inflammatione,
sup-

suppuratione, gangraena, fungo, haemorrhagia, similia mala (267.) parit.

269. Id vitii (267.) noscitur tactu, visu, ablatis integumentis (259.)

270. Ablatio pungentis, restitutio praesentis in statum naturalem, conservatio hujus status, sufficiunt curationi.

271. Ergo detectum cranium (259.) molle in pueris, emplastro tenaci elevatur; in adultis, si firmum, elevatorio attollitur; si vacillans terebram non sustinet, perforanda juxta fracturam calvaria, ut vecti possit attolli impressum vacillans; juvat sternutatio, & animae retentio.

272. In situ tenetur cavendo pressionem externam apta deligatione.

273. Fisso, fracto, conusove cranio, si arteriae, venae, lymphatica vasa sub cranio rupta effuderint suos humores, hi premendo cerebrum producant mala (267.) tum putrescendo in pus, ichoremve, inficiunt tenerrima vicina cerebri, unde rursum similia. Haec vasa ex cranio in duram, ex hac in piaam, inde in cerebrum, sinus, ventriculos decurrentia variis locis varia periculo & sanatione damna producant.

274. Concussus validus capitis, integro saepe cranio, eadem (273.) facit rumpendo, comprimendo.

275.

275. Cognoscuntur mala haec (273. 274.) ex nota causa; ejus impetu; loco excipiente; vomitu bilioso; visu, auditu, olfactu, gustu, tactu minutis, depravatis, sublatis; vertigine, caligine, lapsu; sopor; stertore; retolutione; convulsione; delirio; lethargo; apoplexia; horripilatione; febre geminata; cruore per os, nares, aures effluente; rubore faciei & oculorum.

276. Quis vero locus intra cranium sit laesus scitur. 1. ex sensibilibus externis (249. 254. 255. 256. 262. 266. 269.) si adsunt. 2. invento loco cranii laeso (255.) per artem. 3. ex tumore & rubore cutis capillis orbae ad applicationem emplastri. 4. ex motu spontaneo manus ad certam capitis partem 5. ex symptomatibus lateris unius paralytici, alterius convulsi.

277. Tum 1. cruor effusus illico tollendus. 2. loca infecta depuranda. 3. ossicula forte infixi cerebro evellenda.

278. Extravasatus sanguis aufertur. 1. resorbendo. 2. dissipando. 3. perforando cranium.

279. Resorbetur, si in venas, largo missu sanguinis, & succenturiata purgatione alvi, evacuat, vi vitae reperitur.

280. Hinc statim ad maximam copiam, aegro tolerabilem, vtraque haec evacuatio

E

insti-

instituenda, (279.) & si juvat, pro re nata repetenda, iterumque, si post has administratas minuuntur symptomata. (273. 274.)

281. Dissipatio attenuati perficitur. 1. resorbendo (279 280.) partem dissipandi. 2. attenuando per diluentia aquosa, & resolventia calide pota. 3. parti affectae rarsae imponendo emplastra, cataplasmata, fomenta, ex discutientibus nervinis, cephalicisque. 4. auribus, naribusque eadem applicando.

282. Quae (279. 280. 281.) si statim non tollunt, minuuntve valde symptomata, (273. 274.) sed haec vel persistunt, vel augmentur, illico perforandum cranium, ut exitus detur humoribus, (273. 277. 1.º) & facultas depurationi, (277. 2.º) & evulsioni fragmentorum, 277. 3.º.)

283. Locus, ubi terebra applicanda, cognoscitur. 1. ex loco laesionis noto (276.) ubi optime fit, si nihil vetat.

284. Vetat. 1. futura. 2. muscoli plurimi. 3. cavitates ossis frontis. 4. arteria major ossi inserta. 5. inferior situs loci. 6. vacillatio fracti, contusi, cariosi ossis. 7. Inaequalitas eminentis & excavati iterum cranii.

285. Tum, qui laeso cognito (276.) proximus, applicandae terebrae locus optimus est. 286.

286. Quin, urgentibus symptomatibus, (273. 275.) licet nullus locus certo inveniri queat, (276.) tamen trepanum applicandum & ab una, & ab altera, parte cranii in finem descriptum. (277.)

287. Invento loco, (276. 283. 284. 285. 286.) abrafo capillitio, inciduntur integumenta, (259.) separantur a cranio, elevantur labia, siccatur os, tegitur carptis linteis, fistitur cruor, (218.) lenitur dolor, (227. 228. 229.) prohibetur inflammatio, (235.) &, si non urget valde malum, rite facta deligatione in diem sequentem relinquitur apparatus.

288. Tum capite firmato, auribus obturatis, aere calefacto, deterfo ossi terebra cum stylo applicatur, aequabili, aequabiliter & modice acta, fronti supposita, terebratione agitur, donec vestigium rite sit impressum.

289. Exemto tunc stylo pergitur, terebra lente adacta, scobe assiduo erasa, donec cruor erumpens, ossis mollities, mutatio soni diploen attactam doceat; quae saepe non praesens frustra expectatur.

290. Eloto tum cruore, & per alcohol calidum compresso, exemta accurate scobe, summa cum cautela, lente, patienter, uno alterove gyro tantum agendus modiolus, assiduo everrenda scobs, per-

petuo inspiciendum, an color in circulo exarato mutetur, assiduo exploranda fundi aequabilitas, tum variata pressione terebrae, pro vario colore apparente, os solvitur eo usque, ut parum adhaerescat & aequabiliter.

291. Ubi color caeruleus; ejus per totum ambitum aequalitas, segmenti vacillatio, docent, fere perforatum esse cranium, segmentum vecte, cochlea, vel cochleari eximendum.

292. Dein asperitas lateralis ossis radenda lenticulari cultello, scobs demenda, via paranda cruori & sordibus exituris per sternutationem, animae retentionem, & depressorum prudentissime & raro, foramen implendum, tegendumque tenui, molli lintheo imbuto medeia membranis amica, & apta lamella plumbi ansata.

293. Curatur dein ut vulnus membranae (185. ad 239.)

294. Ita enim intra 40 & 50 dies separati sunt margines ossis foraminis; quot die enascitur caro cavum replens, quae sensim durior, tandem calli ossis, cavati, vel eminentis formam adipiscitur: ubi debilitas & dolor aliquis remanent.

295. Inflammatio, suppuratio, gangraena, fungus excrevens raro membranarum, & ipsius etiam corticis inprintis cere-

cerebri, tolluntur remediis, quae his malis propria, tum applicatione antiphlogisticorum, detergentium, antisepticorum, filo, & lamella plumbea (292.), Caeterum malignitas vulnerum capitis censetur.

1. loco, in occipite, vertice, pariete, futuris, pessima. 2. symptomatibus, febris post septimam cum frigore, tremore, vulnere pallido, arido, livido, osse aspero, flavo, hemiplegia, convulsione. 3. aetate. 4. temperie. 5. tempestate anni. 6. malignitate impuri, putrisque aeris.

295. Si cruor, pus, fordes sub membrana latentes deprehenduntur post perforatum cranium, audacter incidenda, percutiendave erit membrana coercens.

VULNERA THORACIS.

297. **V**ulnera Thoraci *inflicta*, nec in cava penetrantia, cognoscuntur adspectu, stylo, aere nulla arte exillente, injectae tepidae repulsi, corporis situ, ut in accepto vulnere, eodem, signis certis adnati pulmonis ad illum locum pleurae, quem transit ictus.

298. Si obliqua descendunt illa (297.) supra, vel intra costas, saepe dein pleura erosa in cava Thoracis pus deponunt, maxime, si puri ad externa egressuro via

E 3

qua-